

**Brussels, 21 October 2015
(OR. en, et)**

EG 10/15

**ECOFIN 773
UEM 371
EUROGROUP 9**

COVER NOTE

From:	Matti Maasikas, Permanent Representative, Permanent Representation of the Republic of Estonia to the European Union
date of receipt:	15 October 2015
To:	Mr Carsten PILLATH, Director General, Council of the European Union
Subject:	Estonia: Draft Budgetary Plan of Estonia, as laid down in Article 6(1) of Reg. (EU) 473/2013 on Common provisions for monitoring and assessing draft budgetary plans and ensuring the correction of excessive deficit of the member states in the euro area

---

Delegations will find attached Estonia's Draft Budgetary Plan for 2016 in Estonian.

This document is aimed for discussion in the Eurogroup.

Eesti Vabariigi alaline esindus Euroopa Liidu juures
Permanent Representation of the Republic of Estonia
to the European Union

Mr Carsten PILLATH
Director-General
General Secretariat of the Council of the EU
Rue de la Loi 175
1048 Brussels

15.10.2015 No 10.2-12.F/1645-1

Subject: Estonia – draft budgetary plan for 2016

Dear Mr Pillath,

Hereby please find attached the draft budgetary plan of Estonia for 2016. At present, it is only available in Estonian, but an English translation will follow as soon as possible.

Yours sincerely,

Matti Maasikas
Permanent Representative

SECRETARIAT GÉNÉRAL DU CONSEIL DE L'UNION EUROPÉENNE	
SGF 15 / 009704	
Reçu le 20 -10- 2015	
DEST. PRINC.	M. PILLATH
DEST. COPIES	
(+ ANNEXE)	

Enclosure: budgetary plan for 2016 (34 pages, in Estonian)

Martin Pöder: +32 222 74 369; martin.poder@mfa.ee

Rue Guimard 11/13 1040 Brussels Tel (+32) 2 227 39 10 Fax +32 2 227 39 25

RAHANDUS- MINISTEERIUM

MINISTRY OF FINANCE of the REPUBLIC of ESTONIA

SECRETARIAT GÉNÉRAL DU
CONSEIL DE L'UNION EUROPÉENNE

SGE15/09704

Reçu le 15 -10- 2015

DEST. PRINC.
DEST. COPIES

Ülevaade Eesti 2016. aasta eelarvekavast

Tallinn, 15. oktoober 2015

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Makromajandusproгноos	4
2. Eelarve-eesmärgid	12
3. Tulu- ja kuluproгноosid muutumatu poliitika eeldusel	17
4. Kulu- ja tulueesmärgid. Valitsussektori kulutused funktsioonide lõikes	18
5. Esialgses eelarvekavas sisalduvad kaalutusõigusel põhinevad meetmed	21
6. Seosed esialgse eelarvekava ning liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ette nähtud eesmärkide ning riigipõhiste soovitude vahel	26
7. Võrdlus viimase stabiilsusprogrammiga	30
8. Peamiste kulu- ja tulumeetmete oodatav jaotuslik mõju	33
Lisa 1: Metoodikaaspektid, sealhulgas agregeeritud eelarvemeetmete hinnanguline mõju majanduskasvule	34

Sissejuhatus

Vastavalt 30. mail 2013 jõustunud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele (EL) nr 473/2013 euroala liikmesriikide eelarvekavade seire ja hindamise ning nende ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tagamise ühiste eeskirjade kohta (ELT L 140, 27.05.2013) peavad kõik euroala liikmesriigid esitama igal sügisel 15. oktoobriks järgmise aasta kohta oma eelarvekavad (*draft budgetary plan*, DBP).

Eelarvekavade koostamine ja hindamine on täiendav igasügisene koordineeritud järelevalvemenetlus lisaks kevadisele stabiilsusprogrammide (*stability programme*, SP) esitamisele ja hindamisele EL Nõukogu ja Euroopa Komisjoni poolt. See lihtsustab poliitika koordineerimist euroala liikmesriikide vahel ning tagab, et liikmesriikide eelarvemenetluses on Nõukogu ja Komisjoni soovitusel nõuetekohaselt arvesse võetud. Eelarvekavas esitatav informatsioon peaks võimaldama teha kindlaks võimalikud lahknevused viimases stabiilsusprogrammis esitatud eelarvestrateegiast.

Järgmise nelja aasta riigi eelarvestrateegia koos stabiilsusprogrammiga kiideti Vabariigi Valitsuse poolt heaks 21. mail 2015. **2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõu koos seletuskirjaga kiideti heaks 28. septembri Vabariigi Valitsuse istungil ning eelnõu anti Riigikogule üle menetluseks 29. septembril.**

Eesti Vabariigi 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõu lähtub riigi eelarvestrateegiast 2016–2019, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist ning Euroopa Komisjoni ja Nõukogu soovitustest¹ (antud Stabiilsusprogrammi ja Eesti 2020 Konkurentsivõime kava alusel) ning kavandas tegevusi nende vastavalt. Eelarvepoliitika kujundamisel peetakse kinni Stabiilsuse ja kasvu pakti (*Stability and Growth Pact*, SGP) nõuetest EL liikmesriikide eelarvepoliitikale.

2016. aastal on valitsussektori eelarvepositsioon vastavalt riigi eelarvestrateegias seatud eesmärgile struktuurselt ülejäägis (0,6% prognoositavast SKPst). Seega peab Eesti kinni oma keskpika perioodi eesmärgist (*medium-term objective*, MTO), mis alates 2007. aastast on valitsussektori struktuurne ülejääk.

¹ Eesti riigispetsiifilised soovitusel lühidalt:

- (1) Vältida kõrvalekaldumist kesk-pikast eelarve-eesmärgist.
- (2) Töötamise stimuleerimine ning kohalikul tasandil pakutavate (sotsiaal-)teenuste tõhustamine.
- (3) Hariduse parem sidumine tööturu vajadustega ning riiklikult finantseeritava teadus- ja arendustegevuse tõhustamine.

Täpsemad riigispetsiifilised soovitusel ning taustaanaliis on kättesaadav Euroopa Komisjoni kodulehelt: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_en.htm

Tegevused Euroopa Komisjoni soovitusel täitmiseks avaldatakse iga-aastaselt <https://riigikantselei.ee/et/konkurentsivoime-kava-est-2020>.

1. Makromajandusprognosis

Eesti Vabariigi 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõu baseerub Rahandusministeeriumi suvisel majandusprognosisil, mis avalikustati 16. septembril 2015. Käesoleva prognoosis väliseeldused on fikseeritud 2015. aasta septembri alguse seisuga. Täpsemalt saab oodatavate majandusarengutega tutvuda Rahandusministeeriumi 2015. aasta suvise majandusprognoosis seletuskirjas, mis on kättesaadav ministeeriumi veebilehelt aadressil (<http://www.fin.ee/majandusprognoosid>).

Rahandusministeeriumi eelmise, 2015. aasta kevadise prognoosis tegemise ajast alates on majandusosalduise tõus ELis jätkanud ning sealne kauaoodatud majandusaktiivsuse taastumine on lõpuks kinnitust leidmas. Samas Eestis on käesoleval aastal majandusosalduis alanenud suhteliselt laiapõhjaliselt, millega eristume nii oma lähematest naabritest kui üldistest trendidest Euroopas. Vaatamata positiivsetele märkidele eurotsooni majanduse taastumisel püsib töötus seal (eelkõige väljaspool Saksamaad) endiselt väga kõrgel ning eksperthinnangu kohaselt 2011. aasta lõpus alanud majandussurutise teine laine eurotsoonis kestab endiselt. Soome majandusseisaku jätkumise ning Venemaa sügavama majanduslanguse tõttu on Eesti ekspordipartnerite kasvuväljavaateid allapoole korrigeeritud, mistõttu püsib nõudlus meie tööstustoodangu järele madalal. Majanduskasv on viimastel aastatel olnud tarbimis põhine, tuginedes kiirel palgatulu kasvul. Majapidamiste ostujõudu on suurendanud juba teist aastat paigal püsivad või alanevad hinnad, seda peamiselt energia ja toiduainete hinnalanguse tõttu. Tööturu olukord paraneb jätkuvalt, kuigi osa sellest tuleneb eelmise aasta juulis rakendunud töötamise registri statistilisest mõjust, mis on vähendanud mitteametlikku töötamist. Palgakasv on aeglustunud majanduskasvust vähem, mistõttu alaneb ettevõtete kasumlikkus. Madala nõudluse, langustrendil oleva kindlustunde ning vabade tootmisvõimsuste tõttu püsib ettevõtete investeerimisaktiivsus madal.

***

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab prognoosis põhistsenaariumi kohaselt 2015. aastal 1,7% ja 2016. aastal 2,6%. Aastaks 2017 ootame majanduskasvu kiirenemist 3,4%ni, mille järel hakkab kasvutempo taas aeglustuma kogutoodangu lõhe sulgumise ning töötajate arvu vähenemise tõttu. Rahandusministeerium on käesoleva ja järgmise aasta majanduskasvu prognoosis allapoole korrigeerinud, mille põhjuseks on Eesti jaoks oluliste kaubanduspartnerite – Soome ja Venemaa – oodatust kehvemad majandusarengud. Järgnevate aastate majanduskasvu prognoosis ei ole võrreldes kevadise prognoosis muutunud. Eksport langeb sel aastal 0,5% võrra, kuid kasv taastub 2016. aastal ning kiireneb järk-järguliselt järgnevatel aastatel kooskõllaliselt ekspordipartnerite majanduskasvuga. Peamiseks majanduse kasvuedajaks jääb sisenõudlus, mis käesoleval aastal tugineb peamiselt eratarbimisel, kuid leiab järgmistel aastatel tuge investeringute taastumisest. Aastatel 2018–2019 peaks Eesti majandus kasvama keskmiselt 3% aastas, tuginedes nii ekspordile kui ka sisenõudlusele.

Sisenõudluse kasvu toetab 2015. aastal peamiselt eratarbimine, kuid järgnevatel aastatel selle panus väheneb oluliselt. Töötajate palgatulu kasv jääb sellel aastal eelmise aastaga võrreldes mõnevõrra aeglasemaks, kuna keskmise palga kasvutempo aeglustub, kuid tööga hõivatute arvu kasv jätkub. Tööjõu maksukoormuse langetamine aasta algusest toetab siiski oluliselt netopalgatõusu ning tarbijahindade tõus lükkub järgmisesse aastasse. Tarbijate kindlustunde on tänu väga positiivsetele arengutele tööturul püsinud suhteliselt kõrgel, kuigi viimase aasta jooksul on tasapisi süvenenud töö kaotamise hirm, mis võib vähendada töötajate tarbimisjulgust. 2016. aastal aeglustub majapidamiste aregeeritud

reaalsissetulekute kasv märgatavalt, kuna lisaks keskmise palga kasvu aeglustumisele hakkab vähenema ka töötajate arv ning samal ajal taastub tarbijahindade tõus. Eratöötajate reaalkasv aeglustub 2015. aastal oodatava 5% juurest 2,8%ni 2016. aastal ning püsib umbes sellel tasemel ka järgnevatel aastatel.

Investeeringute mahu vähenemise eelmisel aastal panustasid nii ettevõtlus- kui valitsussektor ja 2015. aasta esimese poolaasta põhjal võib oletada, et kasv ei taastu ka sellel aastal. Kui eelmisel aastal tulenes ettevõtete investeeringute langus peamiselt energeetikasektorist, siis nüüd on tegevusalade lõikes langus laiapõhjalisem. Valitsussektori investeeringud pöördusid esimesel poolaastal kasvule ning ilmselt panustavad ka lähiaastatel positiivselt seoses ELi struktuurivahendite uue perioodi rakendamisega. Eluasemeinvesteeringud peaksid nii sellel kui ka järgnevatel aastatel samuti kasvama kiires tempos. 2015. aastal võib investeeringute langus kujuneda 2%seks, kuid järgmistel aastatel on oodata vähemalt 4%st kasvu seoses eksporditurgude märgatava elavnemisega.

Kuigi eurotsooni majandus on tugevemas ning ekspordi kasv kiirenemas, kompenseerib see idaturu ärakukkumist ainult osaliselt. Kaubaekspordi väljavaateid halvendab käesoleva aasta teisel poolaastal ekspordistruktuuris suure osakaaluga sideseadmete uute välistellimuste vähenemine. Teenuste ekspord jääb eelmise aasta tasemele veo- ja reisiteenuste ekspordi nõrkuse tõttu, mis on seotud väheneva kaubavahetuse, transiidi ning välisturistide külastustega. Aasta kokkuvõttes võib oodata **kaupade ja teenuste ekspordi** 0,5%st langust. Välisnõudlus hakkab paranema 2016. aastal, kui peamiste kaubanduspartnerite majanduskasv kiireneb tugevneva globaalse nõudluse ja Venemaa majanduslanguse taandumise toel. Ekspordi kasv kiireneb sarnases tempos välisnõudlusega, ulatudes 2016. aastal 3,5%ni ning stabiliseerudes prognoosiperioodi lõpus 5,5% juures. Import väheneb sel aastal 1,5%, samas investeerimisaktiivsuse suurenemise ning ekspordiks vajalike komponentide ja tooraine suureneva sisseveo tõttu kiireneb kaupade ja teenuste import 2016. aastal 4,0%ni.

2015. aastal suureneb **jooksevkonto** ülejääk madala investeerimisaktiivsuse ja välisettevõtte erakorralise dividendimakse tõttu 2,4%ni SKPst. Järgnevatel aastatel hakkab ülejääk vähenema paraneva välisnõudlusega kaasneva investeeringute taastumise ning välisinvestorite kasumlikkuse suurenemise mõjul.

Madalate energiahindade tõttu langevad **tarbijahinnad** 2015. aastal 0,3%. Hindade tõusule pöördumist võib oodata aasta lõpus madala võrdlusbaasi mõjul, kuna nafta hind odavnes kiirelt eelmise aasta lõpukuudel ning ka toiduhinnad olid madaltasemel. Inflatsiooni kergitavad sel aastal riigipoolsed meetmed aasta alguse alkoholiaktsiisi tõstmise tulemusena. Teenuste hinnatõusu pidurdab hariduse odavnemine, kuna septembrist alates saavad tasuta kõrgharidust kolme õppeaasta tudengid. 2016. aastal kiireneb inflatsioon 2,0%ni välistegurite negatiivse mõju taandumise, lisanduvate aktsiisitõusude ning sisemaiste tegurite järk-järgulise tugevnemise tulemusena. Mootorikütuse ja elektri hinnalangus taandub, samas gaasi ja soojuse odavnemine kodutarbijatele jätkub. 2017. aastal võib oodata inflatsiooni kiirenemist 2,9%ni hoogsamast palgakasvust tingitud teenuste kiirema hinnatõusu, osade energiatoodete ning toidu kallinemise tõttu. Lähiaastatel suureneb kaudsete maksude osa THI-s ning suurim mõju on 2017. aastal, kui maksuametmete panus THI-s ulatub 0,9%ni.

Tööturu olukord muutub üha pingelisemaks ning töötuse kiire vähenemine koos töörealise rahvas-tiku kahanemisega on juba mõnda aega hoidnud üleval palgasurveid. Tööjõus osalemise ning hõive määrad on saavutamas oma ajaloolist maksimumi, mistõttu on hõive edasise kasvu väljavaated tagasihoidlikud. 2015. aasta kokkuvõttes hõive siiski kasvab, kuid osaliselt on see statistiline efekt põhjustatud töötajate registreerimiskohustuse sisseviimisest alates eelmise aasta juulist, mis lisaks maksuameti registreerimisele mõjutab ka teisi hõive näitajaid. Prognoosi kohaselt kasvab tööga hõivatute arv 2015. aastal 1% võrra ning pöördub alates järgnevast aastast kuni poole protsendilisse langusse. Tööturu arenguid mõjutab

olulisel määral 2016. aasta keskpaigast rakenduv töövõimereform, mis aitab osalise töövõimega inimestel tööturule naasta. Kuna võib arvata, et tööturule naasvate töövõimetuspensionäride oskused ei vasta tööturu vajadustele ning ettevõtete võimekus nende palkamiseks on esialgu madal, siis kaasneb reformiga esmajärjekorras tööpuuduse suurenemine alates 2017. aastast. Töövõimereformi positiivne mõju läbi täiendava hõivatute arvu suureneb järk-järgult.

Keskmise palga kasvutempo ei ole senini nominaalse majanduskasvu aeglustumisele oluliselt reageerinud, mistõttu lisandväärtuse jaotus on üha enam tööjõu poole kaldu ning kasumlikkus on langenud allapoole normaaltaset. Seetõttu ootame lähiajal palgakasvu aeglustumist. Välisnõudluse kosumise eeldusel peaks 2017. aastast alates nominaalpalga kasvutempo taas kiirenema. Palgatulu suhet lisandväärtusesse aitab parandada ka tööjõumaksude alandamine.

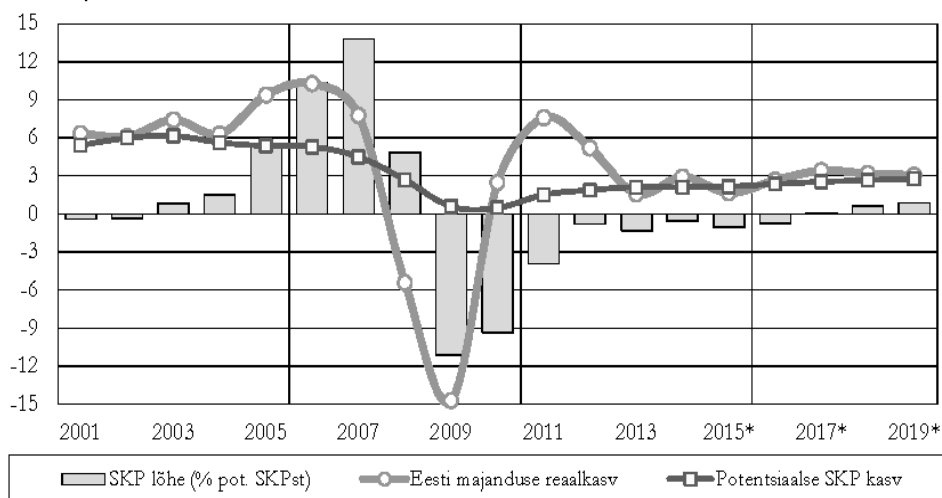
Joonis 1

Eesti majanduskasv ning tarbijahinnaindeksi muutus
(protsenti)

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 2
Potentsiaalse SKP ja SKP lõhe areng
 (protsenti)

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel o.i) Põhieeldused

	2014	2015*	2016*
Lühiajaline intressimäär (aasta keskmine)	0,2	0,0	0,0
Pikaajaline intressimäär (aasta keskmine)	1,2	0,6	0,8
USD/€ vahetuskurss (aasta keskmine)	0,754	0,896	0,890
Nominaalne efektiivne vahetuskurss	1,5	-1,6	0,0
SKP kasv maailmas, v.a EL	3,8	3,4	4,0
EL SKP kasv	1,3	1,8	2,0
Asjakohaste välisturgude kasv	1,2	0,8	1,6
Impordimaht maailmas, v.a EL	1,9	2,8	4,0
Nafta hind (Brent, USD/barrel)	99,0	54,1	54,8

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 1.a. Makromajanduslikud väljavaated

	ESA kood	2014	2014	2015*	2016*
		tase	muutus	muutus	muutus
1. Reaalne SKP	B1*g	17 408,0	2,9	1,7	2,6
millest					
1.1. Agregeeritud eelarve meetmete hinnanguline mõju majanduskasvule (1/)		-	-	-	-
2. Potentsiaalne SKP			2,1	2,1	2,3
panused:					
- tööjõud			1,3	1,2	1,2
- kapital			0,1	0,0	-0,1
- kogutootlikkus (TFP)			0,7	0,9	1,2
3. Nominaalne SKP	B1*g	19 962,7	5,0	3,1	5,5
Realse SKP komponendid					

4. Eratarbimiskulutused	P.3	8 948,0	3,3	5,0	2,8
5. Valitsussektori lõpptarbimiskulutused	P.3	3 249,4	3,0	1,4	1,5
6. Kapitali kogumahutus põhivarasse	P.51	4 483,1	-3,1	-2,0	4,0
7. Varude muutus (% SKPst)	P.52 + P.53	560,3	2,7	1,1	1,2
8. Kaupade ja teenuste eksport	P.6	15 534,5	1,8	-0,5	3,5
9. Kaupade ja teenuste import	P.7	15 226,0	1,4	-1,5	4,0
Panused SKP reaalkasvu					
10. Lõplik sisemajanduse nõudlus			1,5	2,4	2,8
11. Varude muutus	P.52 + P.53		2,4	-1,5	0,1
12. Väliskaubanduse saldo	B.11		0,4	0,7	-0,2

1/ Eelarvemeetmete rakendamine otsustati peale majandusprognoosi valmimist ning nende mõju majanduskasvule ei ole prognoosis arvestatud.

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 1.b. Hinnasuundumused

	ESA kood	2014	2014	2015*	2016*
		tase 2010=100	muutus	muutus	muutus
1. SKP deflaator		114,7	2,0	1,4	2,8
2. Eratarbimise deflaator		113,6	0,8	0,1	2,2
3. THHI		113,6	0,5	0,2	2,3
4. Avaliku sektori tarbimise deflaator		117,8	4,2	3,5	3,9
5. Investeeringute deflaator		112,4	0,8	3,3	2,3
6. Ekspordihinna deflaator (kaubad ja teenused)		107,8	-0,3	-1,1	0,6
7. Impordihinna deflaator (kaubad ja teenused)		105,5	-1,4	-1,2	0,4

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 1.c. Tööturu suundumused

	ESA kood	2014	2014	2015*	2016*
		tase	muutus	muutus	muutus
1. Hõivatud, tuhat		624,8	0,6	1,0	-0,6
2. Tööhõive, töötunnid					
3. Töötuse määr (%)		49,6	7,4	6,5	6,3
4. Tööviljakus, isikud (reaalne SKP inimese kohta)		27 861	2,3	0,6	3,2
5. Tööviljakus, töötunnid (reaalne SKP töötunni kohta)					
6. Hüvitised töötajatele	D.1	9 218,1	6,9	5,5	4,4
7. Hüvitised töötaja kohta		14 753	6,3	4,5	5,0

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 1.d. Positsioonid sektorite lõikes

	ESA kood	2014	2015*	2016*
		% SKPst	% SKPst	% SKPst
1. Netolaenuandmine/ -võtmine muu maailma suhtes	B.9	2,1	5,0	3,7
<i>millest:</i>				
- kaupade ja teenuste bilanss		3,4	4,1	3,8
- esmaste tulude ja siirete bilanss		-2,4	-1,7	-2,3
- kapitalikonto		1,1	2,6	2,2
2. Erasektori netolaenuandmine/ -võtmine	B.9			
3. Valitsussektori netolaenuandmine/ -võtmine	B.9	0,8	0,0	-0,1
4. Statistiline erinevus		-0,6	-	-

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

***

Rahandusministeeriumi majanduspronoosi koostavad ministeeriumi Fiskaalpoliitika osakonna analüütikud, kes kuuluvad ministeeriumi koosseisu. Pronoosi objektiivsus ja sõltumatus on tagatud prognoosiprotsessi läbipaistvuse, erinevate majaväliste prognoosijate kaasamise ja prognoositulemuste pideva võrdluse kaudu. Rahandusministeeriumi majanduspronoosi esialgne versioon arutatakse läbi Eesti Panga prognoosimeeskonnaga. Enne Rahandusministeeriumi prognoosi lõplikku fikseerimist arutatakse selle põhieeldused ja tulemused ühisseminaril läbi kõigi Eesti olulisemate prognoosijatega, kes töötavad keskpangas, kommertsbankades ja teistes majandusanalüüsiga tegelevates organisatsioonides. Kokku on selliseid kaasatavaid organisatsioone umbes kümmekond. Lisaks on Rahandusministeeriumi prognoosi seletuskirjas välja toodud võrdlustabelid ja joonised erinevate sõltumatute prognoosijate prognoositulemustega, mille põhjal on lihtne veenduda mõne prognoosija süstemaatilises kallutatuses.

EL liikmesriikide majandus- ja eelarvepoliitikate koordineerimise raamistiku muudatused näevad ette, et kõigis euroala riikides tuleb luua sõltumatu institutsioon, mis jälgiks eelarvepoliitika vastavust eelarveeeglitele ning hindaks vajaduse korral tarvidust rakendada raamistikus toodud korrigeerimismeetmeid. Eesti sõltumatu eelarvenõukogu loodi 2014. aastal Eesti Panga juurde. Eelarvenõukogu peab põhikirja kohaselt andma hinnangu riigi makromajandus- ja rahandusprognoside, eelarvestrateegia ning valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni eesmärgi saavutamise kohta.

Eelarvenõukogu 29.09.2015 arvamus Rahandusministeeriumi 2015. aasta suvise majandusprognosi kohta ütleb:²

- „Rahandusministeeriumi uus makroprognoos on majanduskasvu osas sarnane Eesti ja välismaa ekspertide poolt viimase paari kuu jooksul avaldatud hinnangutega, mis tuginevad ootusel, et järgmisel aastal välismaine nõudlus Eesti kaupade ja teenuste järele kasvab. Nendel eeldustel kirjeldab uuendatud makroprognoos adekvaatselt Eesti majanduse väljavaateid ja võimalusi järgmise aasta riigieelarve koostamiseks. Samas püsib oht, et Euroopa majanduskasvu kiirenemise ootused ei täitu ja eksportiv sektor ei suuda Eesti majanduskasvu oodatud määral toetada.“
- „Võttes arvesse rahandusministeeriumi prognoosi eeldustega seotud riske ja võimalust, et Eesti majandus toimib juba praegu üle oma potentsiaalse taseme, tuleks eelarvenõukogu

² Pike malt loe Eelarvenõukogu veebilehelt: <http://eelarvenoukogu.ee/files/Eelarven%C3%B5ukogu%20arvamus%202015%20suvveprognoosist.pdf>

hinnangul koostada lähiaastate eelarved väikeses ülejäägis.“

***

Alljärgnevalt on välja toodud olulisemad erinevused Rahandusministeeriumi 2015. aasta suvise majandusprognoozi ning teiste makromajandusprognose koostavate institutsioonide viimaste avalikult teadaolevate kasvuootuste vahel. Nende omavahelisel võrdlemisel tuleb arvestada, et prognoosid on koostatud erinevatel aegadel ja sellest tulenevalt erineva informatsiooni alusel, mis tingib ka erinevused prognoosi eeldustes ja tulemustes. Kuna väliskeskkond (geopoliitilised riskid, toorainete hinnad, euro kurss) on muutlik, siis tuleb varasemaid prognoose hinnates arvestada nende tegemise ajal kehtinud eeldustega.

Koos mõningate eranditega on viimase poole aasta jooksul erinevate prognoosijate majanduskasvu ootused 2015. aastaks koondunud 2% lähedusse. Osaliselt põhjustab prognooside erisusi see, kas prognoosis on arvestatud septembris avalikustatud detailsema statistikaga käesoleva aasta teise kvartali kohta ning SKP aegridade revideerimisega, kus muuhulgas tõsteti oluliselt eelmise aasta SKP taset ning kasvumäära. Viimaseid prognoose on reeglina langetatud. Rahandusministeeriumi suvine prognoos selleks aastaks on konservatiivne, jäädes kasvuootuste alumisse otsa.

2016. aastaks ootavad institutsioonid majanduskasvu kiirenemist välisnõudluse ja investeringute kasvu taastumise toel. Prognoosid varieeruvad 3% juures, samas on suund kasvuootuste kerge langetamise suunas. Selle põhjuseks on üldine kindlustunde alanemine, millega Eesti eristub nii EL üldistest arengutest kui ka meie lähinaabritest, keda on tabanud Eestiga sarnased välisšokid. Rahandusministeerium ootab majandus-kasvu kiirenemist 2,6%ni, mis on võrreldav teiste asutuste konservatiivsete prognoosidega.

Tabel 1.e. Majandusprognooside võrdlus

	SKP reaalkasv, %			SKP nominaalkasv, %		
	2015*	2016*	2017*	2015*	2016*	2017*
Rahandusministeerium	1,7	2,6	3,4	3,1	5,5	6,4
Euroopa Komisjon	2,3	2,9	–	4,0**	5,8**	–
Eesti Pank	2,2	3,1	3,6	4,8**	6,3**	6,8**
IMF	2,0	2,9	3,0	3,3	5,1	5,6
OECD	2,1	3,3	–	3,2	5,3	–
SEB	1,9	2,7	3,4	–	–	–
Swedbank	1,9	2,8	2,8	4,6**	5,4**	5,6**
Nordea	2,0	3,0	3,2	–	–	–
DNB	1,5	2,5	3,5	–	–	–
Consensus Forecasts	1,9	2,9	–	–	–	–
Konjunktuuriinstituut	2,0	–	–	5,1**	–	–

	Tarbijahinnaindeks, %			Valitsussektori positsioon, % SKPst		
	2015*	2016*	2017*	2015*	2016*	2017*
Rahandusministeerium	-0,3 (0,2*)	2,0 (2,3*)	2,9 (3,1*)	0,4	-0,2	0,1
Euroopa Komisjon	0,2*	1,9*	–	-0,2	-0,1	–
Eesti Pank	0,0 (0,5*)	2,6 (2,8*)	2,7 (3,0*)	-0,1	-0,1	-0,2
IMF	0,2*	1,6*	2,0*	-0,7	-0,5	-0,5
OECD	0,1*	1,8*	–	0,4	0,6	–
SEB	0,5*	2,3*	2,7*	–	–	–
Swedbank	-0,2	1,9	2,5	-0,5	-0,2	-0,1
Nordea	-0,1	2,0	2,5	-0,3	-0,3	-0,2
DNB	0,0*	1,7*	2,2*	–	–	–
Consensus Forecasts	0,0	1,8	–	–	–	–
Konjunktuuriinstituut	0,2	–	–	–	–	–

* tarbijahindade harmoneeritud indeks.

** arvutatud nominaalse SKP mahu prognoosi põhjal.

Allikad:

Rahandusministeeriumi 2015. a suvine majandusprognoos. 16.09.2015.

European Commission. European Economic Forecast. Spring 2015. 5.05.2015.

IMF. World Economic Outlook. October 2015. 06.10.2015.

OECD Economic Outlook. No 97. June 2015, 03.06.2015.

Eesti Pank. Rahapoliitika ja majandus. Hetkeseis ja ettevaade. 1/2015. 10.06.2015.

Konjunktuuriinstituut. Konjunktuur nr 2 (103) 2015. 17.06.2015.

SEB. Eastern European Outlook. October 2015. 07.10.2015.

Swedbank. Swedbank Economic Outlook. 24.08.2015.

Nordea. Economic Outlook. 02.09.2015.

DNB. Economic Outlook. 03.09.2015.

Eastern Europe Consensus Forecasts. 14.09.2015.

2. Eelarve-eesmärgid

Valitsuse keskpika perioodi eesmärk (MTO) on jätkuvalt valitsussektori eelarve struktuurne ülejääk. Globaalse majanduskriisi järgselt on alates 2009. aastast valitsussektori eelarvepositsioon struktuurses ülejäägis ja sellega on ka keskpika perioodi eesmärk täidetud.

2015. aastal püsib struktuurne eelarvepositsioon märkimisväärse ülejäägis (1%ni SKPst) tänu majandusliku mõjule ning heale maksulaekumisele. Fiskaalpoliitika üldine eesmärk on hoida eelarvepoliitika neutraalne või vastutsükliline. Järgnevatel aastatel on struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon jätkuvalt ülejäägis. **2016. aastal on valitsussektori eelarve struktuurselt ülejäägis 0,6% SKPst, mis vastab riigi eelarvestrateegias seatud eesmärgile.** Struktuurne ülejääk näitab, et jätkusuutlikkuse probleeme eelarves ei ole ning järgmise aasta nominaalne puudujääk on põhjustatud ajutistest teguritest. **Seega peab Eesti kinni oma keskpika perioodi eesmärgist, mis alates 2007. aastast on valitsussektori struktuurne ülejääk.**

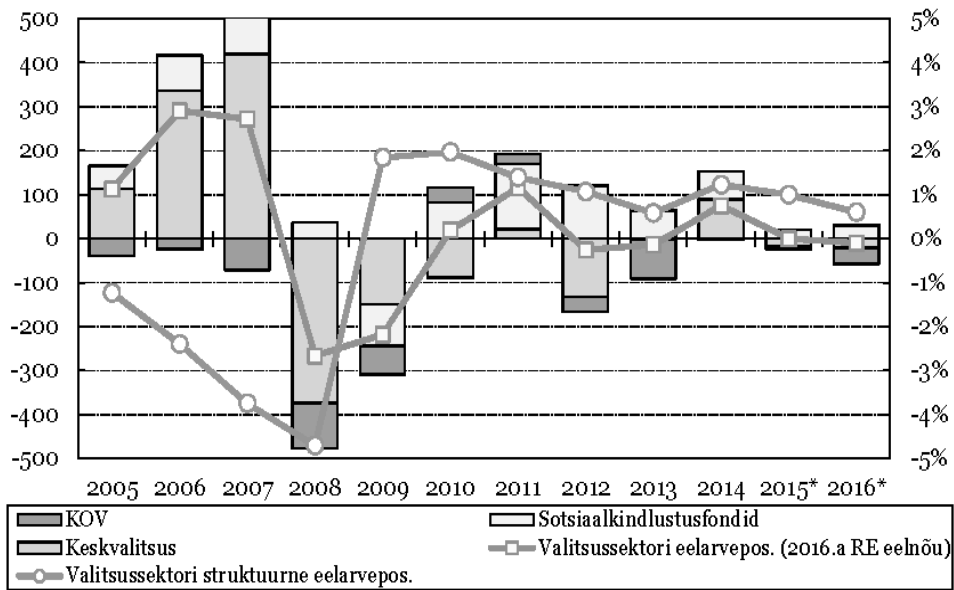
2014. aastal jõudis valitsussektori eelarve taas ülejäägini, mis moodustas Statistikaameti andmete kohaselt 0,8% SKPst ehk 150 mln eurot. Keskvalitsus oli ülejäägis 0,5% SKPst ning sotsiaalkindlustusfondid 0,3% SKPst, kohalikud omavalitsused lõpetasid aasta 3 mln euro suuruse puudujäägiga (0,01% SKPst). Valitsussektori eelarveülejääk saavutati tänu prognoositust paremale maksulaekumisele eelkõige juriidilise isiku tulumaksu, sotsiaal- ja käibemaksu osas. Samas jäi väiksemaks investeeringute maht. Parem maksulaekumine vähendas ka kohalike omavalitsuste puudujääki. Sotsiaalkindlustusfondide tulemas vastas kokkuvõttes ootustele. Töötuskindlustushüvitiste kulu oli oodatust väiksem, kuid ravikindlustuskulud olid sarnases mahus oodatust suuremad.

2015. aasta valitsussektori eelarve jõuab 2016. a eelarve eelnõus sisalduvaid otsuseid arvestades nominaalse tasakaaluni. Keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste puudujääki tasakaalustab sotsiaalkindlustusfondide sektorisse kuuluva Töötukassa ülejääk. 2016. aasta riigieelarve eelnõu kohaselt kujuneb valitsussektori nominaalseks eelarvepuudujäägiks 0,1% SKPst.

Eesti valitsussektori võlg suurenes 2014. aastal 10,4%ni SKPst, ulatudes nominaalselt 2 071 mln euroni. Võlakoormuse suurenemise põhjusteks olid eelkõige Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) poolt väljastatud laenude mahu kasv ning kohalike omavalitsuste laenukoormuse suurenemine. Kuna prognoosi kohaselt puudub nii käesoleval kui ka järgmisel aastal vajadus uute laenude võtmiseks, väheneb laenukoormus 2016. aasta lõpuks 9,6%le SKPst.

Joonis 3

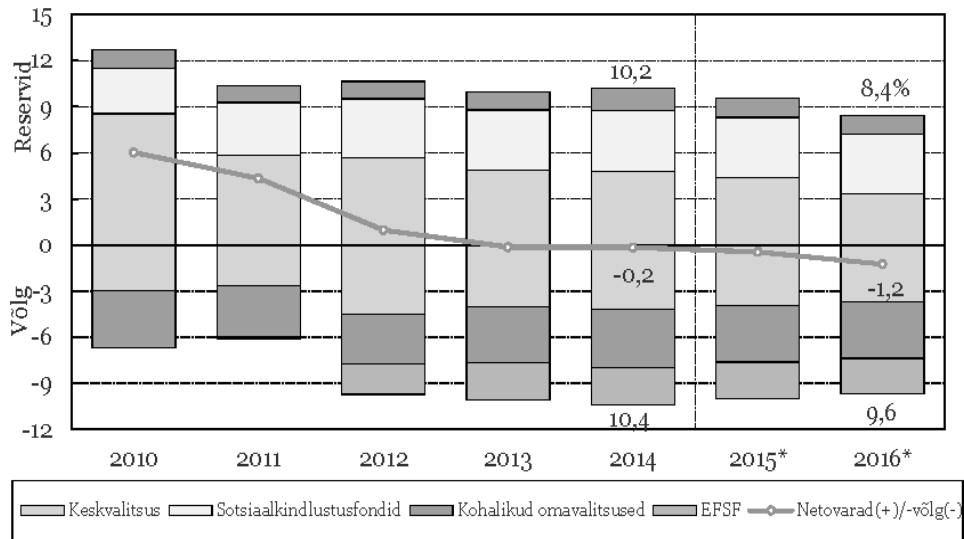
Valitsussektori eelarvepositsioon
(% SKPst)

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 4

Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon
(% SKPst)

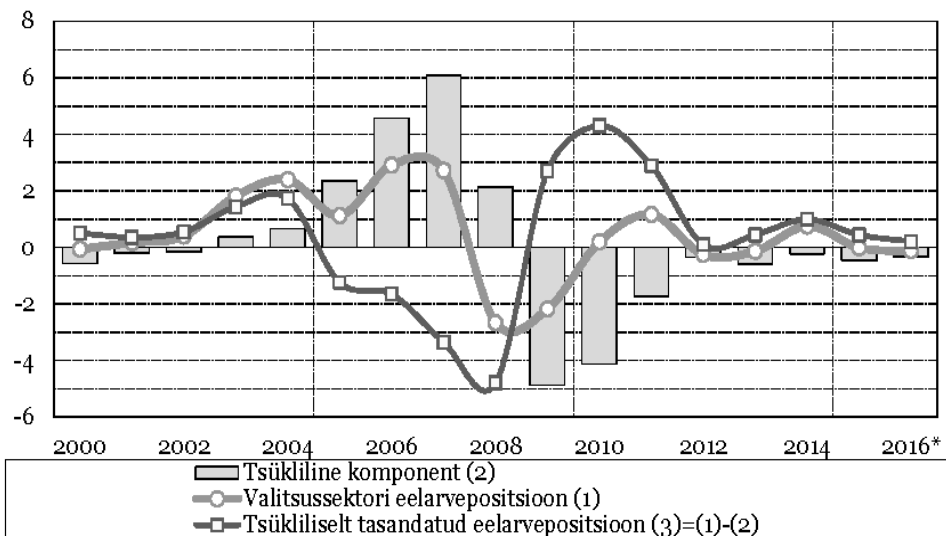

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 5

Valitsussektori tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon

(% SKPst)

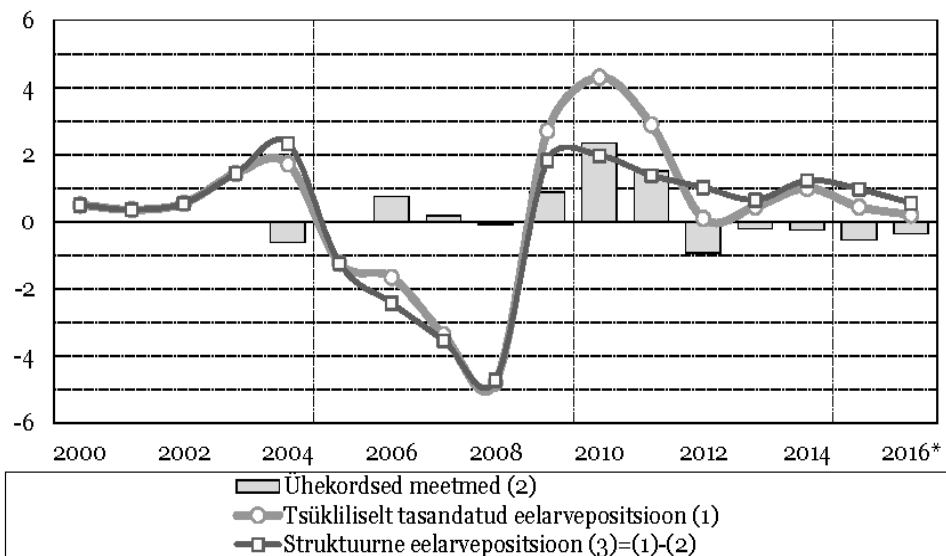

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 6

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon

(% SKPst)

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 2.a. Valitsussektori eelarve eesmärgid allsektorite lõikes

	ESA kood	2015 (1/)	2016*
		% SKPst	% SKPst
Netolaenuandmine (+) / netolaenuvõtmine (-) (B.9) allsektorite lõikes			
1. Valitsussektor	S.13	0,0	-0,1
2. Keskvalitsus	S.1311	-0,1	-0,1
3. Liidumaa/ piirkondlik valitsus	S.1312	-	-
4. Kohalikud omavalitsused	S.1313	0,0	-0,2
5. Sotsiaalkindlustusfondid	S.1314	0,1	0,1
6. Intressikulud	D.41	0,1	0,1
7. Primaarne eelarvepositsioon (3/)		0,1	0,0
8. Ühekordsed jm ajutised meetmed (4/)		-0,5	-0,3
9. SKP reaalkasv (%) (=1. Tabelis 1.a)		1,7	2,6
10. SKP potentsiaalne kasv (%) (=2. Tabelis 1.a)		2,1	2,3
panused:			
- tööjõud		1,2	1,2
- kapital		0,0	-0,1
- kogutootlikkus (TFP)		0,9	1,2
11. SKP lõhe (% potentsiaalsest SKPst)		-1,0	-0,7
12. Tsükliline eelarvekomponent (% potentsiaalsest SKPst)		-0,5	-0,3
13. Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon (=1 - 12) (% potentsiaalsest SKPst)		0,4	0,2
14. Tsükliliselt kohandatud primaarne eelarvepositsioon (=13 + 6) (% potentsiaalsest SKPst)		0,5	0,3
15. Struktuurne eelarvepositsioon (=13 - 8) (% potentsiaalsest SKPst)		1,0	0,6

1/ 2016 riigieelarve eelnõu kohaselt.

2/ TR-TE= B.9.

3/ Primaarne eelarvepositsioon arvutatakse järgmiselt (B.9, punkt 1) + (D.41, punkt 6).

4/ Plussmärk tähendab puudujääki vähendavaid ühekordseid meetmeid.

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 2.b. Valitsussektori võla suundumused

	ESA kood	2015*	2016*
		% SKPst	% SKPst
1. Koguvõlg		10,0	9,6
2. Koguvõla suhte muutus		-0,4	-0,4
Koguvõla muutuse tegurid			
3. Primaarne eelarvepositsioon (=7. Tabelis 2.a.i))		0,1	0,0
4. Intressikulud	D.41	0,1	0,1
5. Muud võlakoormuse muutuse tegurid (stock-flow adjustment)		-0,1	0,0
<i>millest:</i>			
- erinevused kassa- ja tekkepõhise arvestuse vahel		-	-
- finantsvarade netoakumuleerimine		-	-
<i>millest:</i>			
- erastamistulud		-	-
- väärtuse hindamise mõju jm		-	-
p.m.: Võla kaudne intressimäär (1/)		1,0	1,1
Muud asjakohased muutujad			
6. Likviidsed finantsvarad (2/)		9,5	8,4
7. Netofinantsvõlg (7=1-6)		0,4	1,2
8. Võla (olemasolevad võlakirjad) amortisatsioon alates eelmise aasta lõpust ³		0,1	0,1
9. Välisvaluutas nomineeritud võla osakaal		0,0	0,0
10. Keskmine tagasimaksetähtaeg ⁴		5,2	4,3

1/ Intressikulud jagatud eelmise aasta võlatase mega.

2/ Likviidsed varad on määratletud siin kui AF1, AF2, AF3 (valitsussektori puhul konsolideeritud, st valitsusüksuste finantspositsioonid on tasaarvestatud), AF.511, AF.52 (ainult juhul, kui on börsil noteeritud).

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 2.c. Tingimuslikud kohustused

	2015*	2016*
	% SKPst	% SKPst
Riiklikud tagatised	1,5	1,5
<i>millest: finantssektoriga seotud tagatised</i>	0,0	0,0

Allikas: Rahandusministeerium.

³ Keskkvalitsuse laenamine ilma sihtasutuste ja avalik õiguslike juriidiliste isikuteta.

⁴ Keskkvalitsuse laenud ilma sihtasutuste ja avalik õiguslike juriidiliste isikuteta.

3. Tulu- ja kuluproгноosid muutumatu poliitika eeldusel

Suvine prognoos (Tabel 3) erineb Stabiilsusprogrammist osaliselt seetõttu, et valitsussektori kogutulude taseme prognoos 2015. aastaks muutus seoses 2014. aasta andmete uuendamisega, mis mõjutas ka kogukulude taset. Näitajad protsendina SKPst ei ole üks-ühele võrreldavad, kuna suvise prognoosi tabelis on arvutused 8.09.2015 avaldatud SKP aegrea põhjal.

Tabel 3. Valitsussektori kulu- ja tuluproгноosid, mis põhinevad eeldusel, et poliitikat ei muudeta, peamiste komponentide lõikes

Valitsussektor (S13)	ESA kood	2015*	2016*
		% SKPst	% SKPst
1. Kogutulu muutumatu poliitika korral	TR	40,3	38,6
millest			
1.1. Tootmis- ja impordimaksud	D.2	14,4	14,8
1.2. Jooksvad tulumaksud, omandimaksud jm	D.5	7,8	7,2
1.3. Kapitalimaksud	D.91	0,0	0,0
1.4. Sotsiaalmaksud	D.61	11,3	11,2
1.5. Omanditulu	D.4	1,3	1,0
1.6. Muu		5,5	4,3
p.m.: Maksukoormus (=D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		33,5	33,1
2. Kogukulu muutumatu poliitika korral	TE	39,9	38,8
millest			
2.1. Hüvitised töötajatele	D.1	10,9	10,7
2.2. Vahetarbimine	P.2	6,7	6,7
2.3. Sotsiaalmaksud	D.62 D.632	12,9	13,0
millest töötushüvitised		0,3	0,3
2.4. Intressikulud (=9. Tabelis 2.a)	D.41	0,1	0,1
2.5. Subsidiidumid	D.3	0,4	0,4
2.6. Kapitali kogumahutus põhivarasse	P.51	5,5	4,8
2.7. Kapitalisiirded	D.9	1,1	1,1
2.8. Muu		2,2	2,0

Allikas: Rahandusministeerium.

4. Kulu- ja tulueesmärgid. Valitsussektori kulutused funktsioonide lõikes

Eelarvekava (Tabel 4.a) erineb suvisest prognoosist (Tabel 3) tulu- ja kulumeetmete (Tabel 5.a) tõttu. 2015. aasta tulud vähenesid 0,4% SKPst seoses omanikutulude ajatamise ja kütuseaktsiisi tõusu nihutamisega, kulud ei muutunud. 2016. aastal suurenesid nii tulud kui kulud meetmete tulemusel 0,5% SKPst.

Tabel 4.a. Valitsussektori kulu- ja tulueesmärgid peamiste komponentide lõikes

Valitsussektor (S13)	ESA kood	2015*	2016*
		% SKPst	% SKPst
1. Kogutulu eesmärk	TR	39,9	39,1
millest			
1.1. Tootmis- ja impordimaksud	D.2	14,3	14,9
1.2. Jooksvad tulumaksud, omandimaksud jm	D.5	7,7	7,4
1.3. Kapitalimaksud	D.91	0,0	0,0
1.4. Sotsiaalmaksud	D.61	11,3	11,2
1.5. Omanditulu	D.4	1,1	1,3
1.6. Muu		5,5	4,4
p.m.: Maksukoormus (=D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		33,2	33,4
2. Kogukulu eesmärk	TE	39,9	39,2
millest			
2.1. Hüvitised töötajatele	D.1	10,9	10,8
2.2. Vahetarbimine	P.2	6,7	7,1
2.3. Sotsiaalmaksud	D.62 D.632	12,9	13,0
millest töötushüvitised		0,3	0,3
2.4. Intressikulud (=9. Tabelis 2.a)	D.41	0,1	0,1
2.5. Subsiidiumid	D.3	0,4	0,4
2.6. Kapitali kogumahutus põhivarasse	P.51	5,5	4,8
2.7. Kapitalisiirded	D.9	1,1	1,1
2.8. Muu		2,2	2,0

Allikas: Rahandusministeerium.

Tulenevalt SGP nõuetest peaks liikmesriigi valitsussektori kulude kasv olema kooskõlas liikmesriigi majanduskasvuga. Kulude kasvu eesmärgiks (*expenditure benchmark*) loetakse reeglina liikmesriigi 10 aasta keskmine potentsiaalne majanduskasv, mis vastavalt Euroopa Komisjoni majandusprognoosile on 2,1%. Juhul kui liikmesriik ei täida jooksva aastal oma keskpika perioodi eesmärki (MTO), milleks Eesti puhul on valitsussektori eelarve struktuurne ülejääk, võetakse kokkuleppe kohaselt järgneva aasta kulueesmärgiks madalam väärtus (Eesti puhul 0,9%), mis aitab kaasa eelarvepositsiooni parandamisele ja viib MTO täitmiseni.

2015. aastal suurenevad Eesti valitsussektori kulud⁵ 1% võrra, mistõttu täidab Eesti kulueesmärgi. Samas 2016. aastal on kulude kasvuks 3,2%, mistõttu ületatakse kulude kasvu eesmärki 1,1 pp võrra eeldusel, et 2015. aastal saavutatakse struktuurne ülejääk. Selle mittemõõdukas võetakse kulu eesmärgiks madalam kasv, mida prognoosi järgi ületatakse 2,3 pp võrra. 2015. aastal suurenevad oluliselt Euroopa Liidu välisvahendite kulud (Tabel 4.b.), mis on täielikult tuludega kaetud, 2016. aastal need vähenevad. 2014. ja 2015. aasta valikuliste tulumeetmete suurenemine tuleneb peamiselt aktsiisitõusust ning käibemaksu paremast kogumisest. 2016. aasta kasv tuleneb peamiselt aktsiisitõusudest, käibemaksumuudatustest ning dividendide ajatamisest.

Tabel 4.b. Kulueesmärgist välja jäetavad summad

	2014	2014	2015*	2016*
	tase (mln eurot)	% SKPst	% SKPst	% SKPst
1. Välisvahendite kulu, mis on tuludega kaetud	654,0	3,28	4,89	3,79
2. Töötuskindlustuse kulu, mis tuleneb majandustsüklist⁶	0,0	0,00	0,00	0,00
3. Valitsussektori tulusid muutvad valikulised meetmed (<i>discretionary measures</i>)⁷	13,9	0,07	0,04	1,23
4. Seadusest tulenevad muudatused valitsussektori tuludes, mis on seotud kuluvajaduse kasvuga	0,0	0,00	0,00	0,00

Allikas: Rahandusministeerium.

⁵ Kulude arvestamisel on vastavalt Euroopa Komisjoni metoodikale arvestatud kulude reaalkasvu, kasutades SKP deflaatorit, ning arvestusest on eemaldatud teatud kulud (Tabel 4.b., lisaks intressikulu ja kapitalimahutuse kohandus).

⁶ Ekspert hinnangu korras on eeldatud, et töötus on loomulikul tasemel.

⁷ Arvestatud meetmed on: tulumaksumäära langetamine; üldise ja täiendava pensionide maksuvaba tulu tõus; töötamise registri mõju; erisoodustuse muudatused; valitsussektori hõive vähendamine; aktsiiside tõstmine ja kütuse soodusaktsiisi kaotamine; töötuskindlustusmaksemäära langetamine; käibemaksusüsteemi muudatused; dividendide tulumaks; riigieelarve palgatõus; tulu CO₂ kvoodi müügist; PRIA toetuste maksustamine; riigilõivude tõus; väärismetallide- ja kivide pöördmaksustamine; hasartmängumaksu muudatused.

Tabel 4.c. Valitsussektori kulutused funktsioonide lõikes

Tabel 4.c.i) Valitsussektori kulutused haridusele, tervishoiule ja tööhõivele

	2015*		2016*	
	% SKPst	% valitsus- sektori kudedest	% SKPst	% valitsus- sektori kudedest
Haridus	5,6	14,1	5,2	13,3
Tervishoid	5,3	13,4	5,2	13,4
Tööhõive	0,2	0,4	0,1	0,3

Tabel 4.c.ii) Valitsussektori funktsioonide liigitus

Valitsussektori funktsioonid	COFOG kood	2015*	2016*
		% SKPst	% SKPst
1. Üldised avalikud teenused	1	3,5	3,7
2. Riigikaitse	2	2,0	2,0
3. Avalik kord ja julgeolek	3	2,0	1,9
4. Majandus	4	5,1	5,1
4. Keskkonnakaitse	5	0,5	0,3
6. Elamu- ja kommunaalmajandus	6	0,4	0,4
7. Tervishoid	7	5,3	5,2
8. Vaba aeg, kultuur ja religioon	8	2,5	2,3
9. Haridus	9	5,6	5,2
10. Sotsiaalkaitse	10	12,9	13,0
11. Kulutused kokku (=2. Tabelis 4.a)	TE	39,9	39,2

Allikas: Rahandusministeerium.

5. Esialgses eelarvekavas sisalduvad kaalutusõigusel põhinevad meetmed

2016. aasta riigieelarve laekumist mõjutab 12 suuremat tulu- ja kulumeedet, neist neli mõjutavad riigieelarve tulusid ning kaheksa riigieelarve kulusid. Kõik riigieelarve kulumeetmed (kokku 104,8 mln eurot) on ühekordse mõjuga ja suunatud kõikide ministeeriumide prioriteetsemate vajaduste katmiseks.

Tabel 5.a. Valitsussektori võetud kaalutusõigusel põhinevad meetmed

Meetmed	Kirjeldus	Eesmärk (kulude/ tulude osa) ESA kood	Arvestuse põhimõte	Vastu- võtmise staatus	Eelarve mõjud	
					2015*	2016*
					% SKP	% SKP
1) Dividendide ja juriidilise isiku tulumaksu suurendamine	Dividendimaksude ajatamine 2015. aastast 2016. Aastasse, täiendavad dividendid ja juriidilise isiku tulumaksu laekumine 2016. aastal 2015. aasta dividendidelt.	Tulumeede, D4, D5	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-0,33	0,43
2) Riigilõivud	E-residentide riigilõivu tõstmine	Tulumeede	Tekkepõhine	Esitatud koos eelarvega	-	0,002
3) Kinnisvara tehingute nihutamine	Riigi valduses olevate maade ja hoonete müügi edasilükkamine 2016. aastasse	Tulumeede	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-0,02	0,02
4) Prokuratuuri reform	Senisest suurem fookus majanduskuritegudele	Tulumeede	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	0,02
5) Liikmemaksud	NATO, ERIC, Eurocontrol, Kosmoseagentuuri ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksud	Kulumeede, D7	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,01
6) Kinnisvara investeering	Tehingu ajatamine	Kulumeede, P51	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	0,01
7) Riigikaitse arengukava	Investeeringud	Kulumeede, P5	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,02
8) Vabariigi Valitsuse reservi kate	Ettenägematud ja sihtotstarbelised kulud	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,11
9) Välisvahendite omafinantseering	Riiklik kaasfinantseering on riigipoolne lisatoetus, mis vähendab projekti omafinantseeringut (ehk toetuse saaja panust projekti abikõlblike kulude rahastamiseks)	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,03
10) Ministeeriumite lisataotlused	Väiksemahulised kuluotsused kõigil ministeeriumidel - tegevuskulud, investeeringud, pereliikmete kulude hüvitamine jne	Kulumeede, P2, D75	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,24
11) Palgakulud	Hüvitised töötajatele	Kulumeede, D1	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,12

Tulumeetmed kokku	-0,35	0,47 ⁸
Kulumeetmed kokku	-	-0,51
KOKKU	-0,35	-0,05⁹

Allikas: Rahandusministeerium

---

⁸ Tulumeetmetest on välja jäetud kütuseaktsiisi tõusu nihutamine aastal 2016 jaanuarist veebruarisse, kuna algselt oli Stabiilsusprogrammis tõus planeeritudki veebruarisse.

⁹ Arvestades kütuseaktsiisi nihutamise mõju järgmisel aastal -9,4 mln asemel 7 mln eurot ehk 0,03% SKPst

Tabel 5.b. Keskvalitsuse võetud kaalutusõigusel põhinevad meetmed

Meetmed	Kirjeldus	Eesmärk (kulude/ tulude osa) ESA kood	Arvestuse põhimõte	Vastu- võtmise staatus	Eelarve mõjud	
					2015*	2016*
					% SKP	% SKP
1) Dividendide ja juriidilise isiku tulumaksu suurendamine	Dividendimaksude ajatamine 2015. aastast 2016. aastasse, täiendavad dividendid ja juriidilise isiku tulumaksu laekumine 2016. aastal 2015. aasta dividendidelt.	Tulumeede, D4, D5	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-0,33	0,43
2) Riigilõivud	E-residentide riigilõivu tõstmine	Tulumeede	Tekkepõhine	Esitatud koos eelarvega	-	0,002
3) Kinnisvara tehingute nihutamine	Riigi valduses olevate maade ja hoonete müügi edasilükkamine 2016. aastasse	Tulumeede	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-0,02	0,02
4) Prokuratuuri reform	Senisest suurem fookus majanduskuritegudele	Tulumeede	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	0,02
5) Liikmemaksud	NATO, ERIC, Eurocontrol, Kosmoseagentuuri ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksud	Kulumeede, D7	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,01
6) Kinnisvara investeering	Tehingu ajatamine	Kulumeede, P51	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	0,01
7) Riigikaitse arengukava	Investeeringud	Kulumeede, P5	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,02
8) Vabariigi Valitsuse reservi kate	Ettenägematud sihtotstarbelised	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,11
9) Välisvahendite omafinantseering	Riiklik kaasfinantseering on riigipoolne lisatoetus, mis vähendab projekti omafinantseeringut (ehk toetuse saaja panust projekti abikõlblike kulude rahastamiseks)	Kulumeede, P2	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,03
10) Ministeeriumite lisatoetused	Väiksemahulised kuluotsused kõigil ministeeriumidel - tegevuskulud, investeeringud, pereliikmete kulude hüvitamine jne	Kulumeede, P2, D75	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,24
11) Palgakulud	Hüvitised töötajatele	Kulumeede, D1	Tekkepõhine	Eelnõu vajadus puudub	-	-0,12

Tulumeetmed kokku	-0,35	0,47 ¹⁰
Kulumeetmed kokku	-	-0,51
KOKKU	-0,35	-0,05¹¹

Allikas: Rahandusministeerium.

¹⁰ Tulumeetmetest on välja jäetud kütuseaktsiisi tõusu nihutamine aastal 2016 jaanuarist veebruarisse, kuna algselt oli Stabiilsusprogrammis tõus planeeritudki veebruarisse.

¹¹ Arvestades kütuseaktsiisi nihutamisega on meetmete kogu mõju järgmisel aastal -9,4 mln asemele 7 mln eurot ehk 0,03% SKPst

6. Seosed esialgse eelarvekava ning liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ette nähtud eesmärkide ning riigipõhiste soovitude vahel

Selles peatükis on esitatud informatsioon, kuidas eelarvekava meetmed võtavad arvesse riigipõhiseid soovitusi (*country-specific recommendation*, CSR) ning aitavad saavutada Euroopa Liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ette nähtud eesmärgid.

Põhjalikumat ja täpsemat informatsiooni rakendatavate meetmete kohta saab vaadata dokumendist „Konkurentsivõime kava „Eesti 2020““ ja selle tegevuskavast (Eesti riiklik reformikava).¹²

Tabel 6.a. Riigipõhised soovitused

CSR nr	Meetmete loetelu	Kirjeldus, kuidas meede otseselt aitab saavutada eesmärki
1.	a) Riigieelarve baasseaduse ellu rakendamine	Täidetakse struktuurse eelarvepositsiooni tasakaalu või ülejäägi nõue: 2016. a eelarves on valitsussektori eelarvepositsioon struktuurses ülejäägis 0,6% sise majanduse kogutoodangust. Töötab eelarvenõukogu, mis hindab riigi makromajandusprognose ja riigi rahandusprognose ning jälgib eelarve reeglite täitmist.
2.	a) Tööturul osalemise toetamine, sealhulgas töövõimereformi rakendamise teel	Tööhõivereform rakendub juulist 2016 ja toob kaasa vähenenud töövõimega inimestele ning nende potentsiaalsetele tööandjatele mahuka teenuste valiku pakkumise ning uutel alustel töövõime hindamise Sotsiaalteenuste arendamine tööturuteenustele ligipääsu parandamiseks (struktuurivahendite meede „Tööturul osalemist toetavad hoolekandemeetmed“)
	b) Madalalpalgalistele töötajatele stiimulite pakkumine töötamiseks	Madalalpalgaliste tagasi maksega tekib väiksema palgaga töötajatel kord aastas õigus saada tagasi tulumaksu kuni aasta jooksul tasutud summas. Maksuvaba tulu tõuseb 154 eurolt 170 eurole kuus. Jätkatakse inimressursi arendamise programme ja avatud taotlusvoore, eesmärgiga kasvatada tööhõivet läbi aktiivsete tööturumeetmete, parandades seejuures tööturuteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.
	c) Soolise palgalõhe vähendamine	Jätkatakse tegevuskava elluviimist meeste ja naiste palgalõhe vähendamiseks (tegevuskava lõpptähtaeg juuli 2016). Palgalõhe vähendamiseks saab Tööinspeksioon volitused järelevalve tegemiseks naistele ja meestele sama või võrdväärse töö eest tööandja poolt makstavate palkade ja hüvitiste üle (soolise võrdsuslikkuse seaduse muutmise eelnõu valmib

¹² http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/ap2014_estonia_et.pdf.

		<p>mais 2016).</p> <p>Valmib heaolu arengukava, mis sisaldab soolise võrdõiguslikkuse meetmeid (valmimise tähtaeg jaanuar 2016).</p>
	d) Kvaliteetsete sotsiaal- ja lastehoiuteenuste tagamine	<p>Töötatakse välja lastehoiu ja alushariduse kontseptsioon.</p> <p>Rakendub taotlusvoor 1,4M EUR lapsehoiukohtade pakkumise suurendamiseks ning teenusepakkumise toetamiseks.</p> <p>Kohalikele omavalitsustele makstakse sotsiaaltoetuste ning -teenuste osutamise toetust, mis koosneb nii toimetulekutoetuse ja vajaduspõhise peretoetuse väljamaksimisega kaasnevate kulude hüvitamisest kui ka lisatoetusest, mis suurendab kohaliku omavalitsuse üksuste võimekust sotsiaalteenuste arendamisel ja toetuste maksimisel (sh puuetega laste hooldamiseks).</p> <p>Esimese ja teise lapse toetus suureneb järgmise aasta 1. jaanuarist 45 eurolt 50 euroni. Toetus kolmanda ja iga järgneva lapse kohta on 100 eurot ning eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus 240 eurot kuus.</p> <p>2016. aastal rakendub uus riiklik lastekaitsekorraldus, mis on suunatud laste ja noorte sotsiaalsete ning terviseriskide ennetamisele ning vähendamisele. Sealhulgas hakatakse peredele pakkuma uusi tugiteenuseid, areneb perelepitusteenus, jätkuvad vanemlusprogramm ja lastekaitsetöötajate täiendkoolitused.</p> <p>Valmib vanemapuhkuse ja vane mahüvitise süsteemi muutmise analüüs ja ettepanekud (võimalused süsteemi paindlikumaks muutmiseks).</p> <p>2016. aastal töötatakse välja elatisabifond, mis käivitub 1. jaanuaril 2017. Fondi eesmärk on toetada lapsi, kelle lahus elav vanem ei täida kohtuotsust ning ei maksa elatist. Lisaks tõhustatakse elatisõuete täitmise meetmeid.</p>
3.	a) Kutsehariduses ja -koolituses osalemise suurendamine	<p>Uuendatakse kutseõppe rahastamispõhimõtteid, mille peamiseks eesmärgiks on tagada õppe kvaliteet, vähendada õppe katkestamist ja tähtsustada kutsekeskharidust.</p> <p>Osutatakse karjääriteenuseid (karjääriinfo- ja karjäärinõustamine) noortele.</p> <p>Eesmärgiga tagada kutseõppe parem kättesaadavus ning vähendada õpingute katkestamist kindlustatakse õppijatele sotsiaaltoetused.</p> <p>Toetatakse osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja rahvusvahelist koostööd.</p>
	b) Hariduse vastavuse parandamine tööturu vajadustega	<p>Viiakse ellu kutseharidusprogramm, kus on kavandatud kutsestandarditest ja töömaailma vajadustest lähtuvate väljundipõhiste õppekavade arendustegevused.</p> <p>Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi kasutamine täpsema koolitusvajaduse tagamiseks.</p>

	c) Töökohal toimuva õppe kättesaadavuse parandamine	<p>Praktikasüsteemi arendamiseks viiakse läbi koolitusi ning juurutatakse välja praktika infosüsteem, mis lihtsustab õppeasutuse, praktikandi ja tööandja vahelist suhtlust ja toetab kvaliteetset praktikakorraldust.</p> <p>Töötatakse välja ja kaasajastatakse praktika korraldusega seotud juhendmaterjale.</p> <p>Laiendatakse töökohapõhist õpet ja kaasatakse selleks rohkem tööandjaid.</p>
	d) Keskendumine nutika spetsialiseerumise valdkondadele	<p>Toetatakse kasvuvaldkondade teadlaste ning inseneride järel- ja juurdekasvu läbi stipendiumite maksmise.</p> <p>Arendatakse kasvuvaldkondades ettevõtete ja TA asutuste koostöövõrgustike tegevust, toetatakse klastreid ja tehnoloogiaarenduskeskusi ning ettevõtete rakendusuringute läbiviimist.</p>

Tabel 6.b. Liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ette nähtud eesmärgid

Riiklikud 2020. a põhieesmärgid	Meetmete loetelu	Kirjeldus, kuidas meede otseselt aitab saavutada eesmärki
Tööhõive eesmärk [76%]	1. Tööhõiveprogrammi 2014–2015 ellurakendamine	Teenuse saajate ring laieneb, fookuses on noored, vane maealised, vanaduspensioniealised, pikaajalised töötud, vähenenud töövõimega inimesed.
	2. Hõives püsimise ja hõivesse naasmise toetamine	Kättesaadavate ja kvaliteetsete tervishoiuteenuste tagamine tööhõives püsimise ja hõivesse naasmise suurendamiseks.
	3. Töövõime säilitamine	Töötervishoiu ja tööohutuse ümberkujundamine ning töövaidluste süsteemi kaasajastamine.
Teadus- ja arendustegevuse eesmärk [3% SKPst]	1. Institutsionaalsed uurimistoetused	Rahastatakse institutsionaalseid uurimistoetusi, teadusteemade sihtfinantseerimist ning taristu ülalpidamiskulusid.
	2. Teadusagentuuri toetused	Alus- ja rakendusuringute ning teadus- ja arendustegevuse finantseerimise tagamine.
	3. Koostöö Euroopa teadus tipptaristuga	Eesti Vabariigi ja Euroopa Elementaariosakeste Füüsika Keskuse (CERN) koostöölepingu rahastamine.
Kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärk [6 269 tuhat tonni (+10% võrreldes 2005)]	1. Uue energiamajanduse arengukava aastani 2030 ellurakendamine	<p>Energiamajanduse arengukava eesmärgid on:</p> <p>1) Energiavarustuse tagamine elektrimajanduses, soojusmajanduses, transpordis, elumajanduses ja kodumaiste kütuste tootmises;</p> <p>2) Majanduse energiamahukuse vähendamine (konkurentsivõimet kahjustamata) ja energiasäästu suurendamine;</p> <p>3) energiapuudulikkuse suurendamine energia tootmiseks vajaliku ärikeskkonna, energiainfrastruktuuri ja ühenduste arendamise kaudu.</p> <p>Keskendutakse alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamisele transpordis, efektiivse soojusenergia tootmisele ja ülekandele ning energiasäästu ja taastuvenergia</p>
Taastuvenergia eesmärk [25%]		
Energiaühenduse eesmärk [2 818 ktoe]		
	2. Uute struktuuritoetuste käivitamine	

		osakaalu suurendamisele
Koolist väljalangemise vähendamise eesmärk [9,5%]	1. Üleriigilise koolivõrgu korrastamine	Jätkatakse programmi maakondlike gümnaasiumide sh riigigümnaasiumide rajamiseks ja renoveerimiseks ning gümnaasiumiastmest loobuvate põhikoolide ja ühinevate põhikoolide pinnakasutuse optimeerimise toetamiseks.
	2. Koolide toetamine toitlustuse kaudu	Tasuta koolitoitlustust laiendatakse gümnaasiumite õppuritele.
Kolmanda taseme hariduse eesmärk [40%]	1. Vajaduspõhine õppetootus ning tulemusstipendiumid	Vajaduspõhise õppetootuse rakendamine laiemale kasusaajate ringile ning kõrghariduse tulemusstipendiumite fondi kasv.
Vaesuse vähendamise eesmärk [15%][2]	1. Lastega leibkondade toetamine	Madala sissetulekuga perede vajaduspõhine peretoetus kahekordistub. Toimetulekutoetuse määramisel tõstetakse lapse osakaalu 0,8lt 1,0ni.
	2. Pensionide tõus keskmiselt 5,7% ja tulu maksuvaba tulu suuruse tõus pensionäridele	Vaesusenäitajad on vanemaealiste seas keskmisest kõrgemad ja keskmise vanaduspensioni tase tõuseb 375 eurolt 396 euroni. Jätkub ka pensionite maksuvabastus, tulumaksuvaba pension on 395 eurot kuus.

7. Võrdlus viimase stabiilsusprogrammiga

Eesti Stabiilsusprogramm 2015 baseerus Rahandusministeeriumi kevadisel majandusprognosis, mis avalikustati 13. aprillil 2015. 2016. aasta riigieelarve baseerub Rahandusministeeriumi suvisel majandusprognosis, mis avalikustati 16. septembril 2015.

Rahandusministeerium ootas 2015. aasta kevadise prognoosi põhistsenaariumis sel aastal majanduskasvuks 2,0% ja aastatel 2016–2017 kasvu kiirenemist 2,8% ja 3,4%ni. Käesolevas prognoosis on arvestatud selle aasta esimese poole nõrgemate SKP reaalkasvu näitajatega võrreldes eelmise prognoosiga ning Eesti peamiste kaubandus-partnerite halvenenud kasvuväljavaadetega. 2015–2016 aastate majanduskasvu prognoose on võrreldes kevadel oodatuga alandatud 0,3 ja 0,2 pp võrra. Prognoosi korrigeerimise peapõhjuseks on madalam ekspordi prognoos, kuid ka sisenõudlus kasvab sel aastal kevadel oodatust aeglasemalt. 2017. aasta majanduskasvu prognoos jääb samaks, kuid muutused on toimunud kasvu struktuuris. Sisenõudluse panus kasvu suureneb, samas kui netoekspordi positiivne panus väheneb. SKP komponentide kasvu ja hinnatõusu ootuste korrigeerimine tõi kaasa selle aasta nominaalkasvu prognoosi langetamise 1,0 pp võrra. Samas on SKP maht jooksevhindades kevadise prognoosiga võrreldes nii sel kui järgnevatel aastatel 0,3 mld euro võrra kõrgem. Selle põhjuseks on SKP aegridade ülespoole korrigeerimine, mille tagajärjel osutus majanduse nominaalne tase 2014. aastal kevadises prognoosis oodatuga võrreldes 0,4 mld euro võrra suuremaks.

Sisenõudluse kasvutempo jääb 2015. aastal kevadel prognoositust oluliselt madalamaks. Eratarbimise kasv ületab küll kergelt ootusi, kuid investeeringute vähenemine jätkub kardetavasti ka 2015. aastal seoses madala kogunõudluse püsimisega ning tootmisvahendite piisavusega selle rahuldamiseks. Natukene kompenseerib madalamat investeerimisaktiivsust oodatust tugevam eratarbimine, kuna tarbijahindade langustrend kestab varem oodatust kauem ja see tõstab sissetulekute ostujõudu.

Ekspordi prognoosi on kevadise ootusega võrreldes langetatud madalama välisõudluse ning ekspordistruktuuris suure osakaaluga sideseadmete ekspordi nõrkuse tõttu. Ekspord osutus teises kvartalis oodatust nõrgemaks, lisaks on väljavaated lähikuudeks kesised, millele viitab sideseadmete uute välistellimuste languse süvenemine. 2015. aasta impordi prognoosi on langetatud suuremal määral, kuna lisaks ekspordiks vajalike sisendite väiksemale sisseveole vähenevad ka investeringud. Erinevalt kevadisest prognoosist on jooksevkonto lähiaastatel ülejäägis. Põhjustena varasemate aastate jooksevkonto ülespoole korrigeerimine, madal investeerimisaktiivsus ning ühekordse tegurina sel aastal välisettevõtete kasumite vähenemine erakorralise dividendimakse tõttu.

Inflatsiooniprognosis on aastatel 2015-16 madalam ning edaspidi veidi kõrgem kui kevadel ootasime. Selle ja järgmise aasta madalama prognoosi taga on valdavalt väliskeskkond seoses toorainete nagu nafta ja toidu hinnalangusega. Samuti kujuneb elektri hinnalangus suuremaks. Lisaks on teenuste hinnatõus olnud veidi aeglasem. Alates 2017. aastast on inflatsioon kiirem lisandunud aktsiisitõusude tõttu.

Tööturu arengud on käesoleval aastal ületanud ootusi, mille tulemusena on tasa-kaalustamatused süvenenud. Hõive kasv on esimesel poolaastal osutunud kevadel oodatust kiiremaks. Osaliselt on statistiliselt hõive kasvutempot kergitanud eelmise aasta juulist käivitunud töötamise register, mis aitab vähendada mitteametlikult töötavate inimeste arvu. 2015. aasta alguse positiivsemate tööturu arengute tulemusena eeldame hõive langusesse pöördumise edasilükkumist käesoleva aasta lõpu ning 0,3pp võrra suuremat hõivatute arvu kahanemist 2016. aastal. Aastate 2017-19 hõive ja tööpuuduse ülespoole korrigeerimise taga

on peamiselt 2016. aasta keskel käivituva töövõimereformi mõjudega arvestamine prognoosis. Ilma töövõimereformita stabiliseeruks tööpuudus prognoosiperioodi lõpus 6% juures. Palga nominaalkasvu tempo vastab 2015. aastal kevadel eeldatule, kuid samal ajal on majanduse nominaalkasv osutunud oodatust madalamaks. Seetõttu võib aastatel 2016-17 oodata palgakorrektsiooni ehk majanduse nominaalkasvust aeglasemat palgakulude kasvu. Keskmise palga ostujõud kasvab 2015. aastal madalama hinnatõusu tõttu veidi üle oodatu, kuid järgmistel aastatel kuni 0,8 pp võrra aeglasemalt.

2015. aasta valitsussektori eelarvepositsiooni prognoos on võrreldes kevadel oodatuga paranenud 0,6 protsendipunkti võrra eelarvetasakaaluni. Põhjusteks eelkõige maksulaekumiste prognoosi suurenemine peamiselt juriidilise isiku tulumaksu tõttu mh finantssektori erakorralistelt dividendidelt laekuva tulumaksu arvel ning käibemaksu tõttu tulenevalt esimese poolaasta oodatust parematest laekumistest. 2016. aasta valitsussektori eelarvepositsioon on võrreldes stabiilsusprogrammiga jäänud samale tasemele ehk -0,1% SKPst. 2016. a eelarvepositsiooni mõjutab sarnaselt 2015. aastale maksutulude kasv. Samas vähendab käibemaksu ja kütuseaktsiisi kasvu positiivset mõju tööturu väljavaadete nõrgenemise tulemusel vähendatud sotsiaalmaksu laekumise prognoos. Eelarvepositsiooni mõjutab negatiivselt ka riikliku pensionikindlustuse kulude kiirem kasv võrreldes stabiilsusprogrammis oodatuga.

2015. aasta maksukoormuse prognoosi on võrreldes Stabiilsusprogrammis oodatuga suurendatud 0,2% võrra 33,2%ni SKPst (tõsteti eelkõige juriidilise tulumaksu laekumise ootust seoses finantssektori erakorralise dividendimaksega). 2016. aasta maksukoormust suurendati 0,1% võrra 33,4%ni SKPst (tõsteti käibemaksu prognoosi ja juriidilise isiku tulumaksu prognoosi seoses riigiettevõtete dividendide suurendamisega). SKP revideeriti ülespoole mõlemal aastal, mõlemat aastat mõjutas ka maksukoormuse arvestusse lisandunud tagatisfondi osamaksud ja vedelkütusevaru makse.

2015. ja 2016. aasta võlakoormuse prognoosi on võrreldes stabiilsusprogrammis sisaldunud prognoosiga vähendatud mõlemal aastal 0,3% võrra SKPst tulenevalt nominaalse eelarvepositsiooni paranemisest sel aastal.

Tabel 7.a. Kõrvalekalded stabiilsusprogrammist – struktuurne eelarvepositsioon

	ESA kood	2014	2015*	2016*
		% SKPst	% SKPst	% SKPst
Valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni eesmärk (1/)	B.9			
Stabiilsusprogramm		0,7	0,2	0,6
Eelarvekava		1,2	0,8	0,6
Erinevus		0,5	0,6	0,0
Valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni prognoos muutumatu poliitika korral	B.9			
Stabiilsusprogramm		0,7	0,2	0,6
Eelarvekava		1,2	1,4	0,5
Erinevus		0,5	1,2	-0,1

1/ Eelarvepositsiooni eesmärk on seatud struktuurse eelarvepositsiooni järgi.

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 7.b. Kõrvalekalded stabiilsusprogrammist – nominaalne eelarvepositsioon

	ESA kood	2014	2015*	2016*
		% SKPst	% SKPst	% SKPst
Valitsussektori netolaenuandmise/ netolaenuvõtmise eesmärk	B.9			
Stabiilsusprogramm		0,0	-0,5	-0,1
Eelarvekava		0,8	-0,5	-0,1
Erinevus		0,8	0,0	0,0
Valitsussektori netolaenuandmise/ netolaenuvõtmise prognoos muutumatu poliitika korral	B.9			
Stabiilsusprogramm		0,0	-0,5	-0,1
Eelarvekava (1/)		0,8	0,4	-0,2
Erinevus		0,8	0,9	-0,1

1/ Tegelik (t-1) ja soovine majandusprognoos (t, t+1).

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium.

8. Peamiste kulu- ja tulumeetmete oodatav jaotuslik mõju

Gini koefitsient, mis näitab kogu elanikkonna sissetulekute jaotuse ühtlust (suurem indeks tähistab suuremat ebavõrdsust), oli Eestis 2013. aastal 32,9%. See näitaja on suhteliselt kõrge nii Euroopa Liidu kui eriti Eesti põhjanaabrite kontekstis ning on viimase viie aasta jooksul tõusnud kaks protsendipunkti. Suuremad olid indeksid 2013. aastal Lätil, Leedul, Bulgaarial, Rumeenial, Kreekal, Hispaanial ja Portugalil. Samas ei pruugi erineva suuruse ja arengutasemega riikide koefitsientide võrdlus olla alati asjakohane, kuna suure riigi puhul hakkab erinevate piirkondade erinev sissetuleku tase elanikule vähem silma.

Enamus planeeritud kulu- ja tulumeetmetest kas ei mõjuta elanike tulujaotust või on mõju vaid kaudne ning mittekvantifitseeritav. Nende näideteks on dividendimaksete osaline ajatamine 2015. aastast 2016. aastasse, riigikaitsekulude suurendamine või väiksemahulised kuluotsused ministeeriumide tegevuseesmärkide saavutamiseks. Nendest meetmetest, mis mõjutavad elanike tulujaotust, ei ole ka kõige suurema puhul oodata numbriliselt väljendatavat mõju Gini koefitsiendile või S80/S20 suhtarvule. Vaesuse määra ei mõjuta otseselt ükski meede.

Lisa 1: Metoodikaaspektid, sealhulgas agregeeritud eelarvemeetmete hinnanguline mõju majanduskasvule

Tabel 8. Metoodikaaspektid

Hindamismeetod	Eelarvemenetluse etapid, mille puhul seda kasutati	Kasutatud mudeli/ meetodi olulised andmed	Eeldused
Ekspertprognosis	Makromajandusprognosis koostamine	SKP prognosis koostatakse tootmise, tarbimise ja sissetulekute meetodil ning konsistentsust kontrollitakse Excel'i abil. Ekspertid jälgivad oma valdkondi (tööturg, majandussektorid, hinnad, laenukäitumine, tarbimine jne) ja pakuvad välja arenguvariandid, mis muudetakse konsistentseks iteratsioonide kaudu.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kodumajapidamiste säästumäär on stabiliseerunud ja ei muutu oluliselt prognosiperioodi jooksul. ○ Ekspordipartnerite kasvud kiirenevad. ○ EUR/USD kurss püsib konstantsena. ○ Nafta hind alaneb.